

Dorota JAREMA¹

Pod merytoryczną opieką – mjr. mgr. Jarosława STELMACHA

CHARAKTERYSTYKA TERRORYZMU W CHIŃSKIEJ REPUBLICE LUDOWEJ

Abstrakt: *Po II Wojnie Światowej wraz ze zmianami na arenie międzynarodowej nastąpiła eskalacja przemocy w życiu publicznym i społecznym. W okresie zimnej wojny terroryzm stał się zjawiskiem niemal powszechnym. Naturalnie zjawisko to wystąpiło również w Chińskiej Republice Ludowej, gdzie z racji uwarunkowań geograficznych, etnicznych, historycznych, etc. głównym motywem działań terrorystycznych były konflikty etniczne i fundamentalizm religijny. Pod względem etnicznym i zarazem geograficznym największe natężenie terroryzmu w Chinach spotkać można na zachodzie państwa – w Xinjiangu i Tybecie. Artykuł ten ma na celu przybliżenie i ogólne opisanie zjawiska terroryzmu w kontekście sytuacji, jaka ma miejsce w Chińskiej Republice Ludowej. W dalszej części pracy znaleźć można omówienie chińskich aktów prawnych, odnoszących się w swoich zapisach do działań terrorystycznych, charakterystykę terroryzmu – jego podłoże, krótki opis ugrupowań, uznawanych przez władze ChRL za terrorystyczne, a także zestawienie wybranych zamachów oraz środki podejmowane przez władze Chin w celu zwalczania terroryzmu.*

Słowa kluczowe: *terroryzm, Chińska Republika Ludowa, zwalczanie terroryzmu.*

WSTĘP

Po II Wojnie Światowej wraz ze zmianami na arenie międzynarodowej nastąpiła eskalacja przemocy w życiu publicznym i społecznym. Terroryzm stał się w okresie zimnej wojny zjawiskiem niemal powszechnym. Naturalnie zjawisko to wystąpiło również w Chińskiej Republice Ludowej, gdzie z racji uwarunkowań geograficznych, etnicznych, historycznych, etc. głównym motywem działań terrorystycznych były konflikty etniczne i fundamentalizm religijny.

Pod względem etnicznym i zarazem geograficznym największe natężenie terroryzmu w Chinach spotkać można na zachodzie państwa – w Xinjiangu i Tybecie. Stąd też w dalszej części pracy znajdują się liczne odniesienia do sytuacji w tych dwóch regionach. Należy jednak mieć na uwadze, że zamachy terrorystyczne w Chinach nie są ograniczone ani do tych regionów, ani nie zawsze dokonują ich przedstawiciele tych grup etnicznych.

Artykuł ten ma na celu przybliżenie i przynajmniej ogólne opisanie zjawiska terroryzmu w kontekście sytuacji, jaka ma miejsce w Chińskiej Republice Ludowej. Stąd też w dalszej części pracy znajduje się omówienie chińskich aktów prawnych odnoszących się w swoich zapisach do działań terrorystycznych. W dalszej części znalazło się również omówienie kontekstu kulturowego występowania i rozumienia tego zjawiska w Chinach.

W dalszej części artykułu znajduje się charakterystyka terroryzmu w Chinach – uwarunkowania polityczne i kulturowe stojące u podstaw tego zjawiska, krótki opis

¹ Dorota JAREMA – studentka 3 roku stacjonarnych studiów I stopnia kierunku Bezpieczeństwo Narodowe WSOWL.

głównych ugrupowań terrorystycznych oraz charakterystyka niektórych zamachów terrorystycznych, jakie miały miejsce w Chinach w latach 1990 – do dnia dzisiejszego.

W ostatniej części referatu znalazły się główne założenia polityki chińskiej, mającej przeciwdziałać terroryzmowi zarówno na arenie międzynarodowej, jak i w stosunkach wewnętrznych tego państwa.

1. TERRORYZM W AKTACH PRAWNYCH W CHIŃSKIEJ REPUBLICIE LUDOWEJ

W Chińskiej Republice Ludowej nie uchwalono do tej pory wszechstronnego aktu prawnego, zajmującego się zjawiskiem terroryzmu i jego zwalczaniem. Pomimo tego, w prawodawstwie chińskim można znaleźć odpowiednie zapisy – według Kodeksu Karnego za czyny o charakterze terroryzmu grozi kara do 10 lat więzienia (Art.120 Kodeksu Karnego odnosi się do organizowania, uczestniczenia i prowadzenia działań o charakterze terrorystycznym), a także pojedyncze zapisy związane z terroryzmem znajdują się również w Ustawie o Bezpieczeństwie Państwa. Pomimo faktu, iż od 2001 roku karę za popełnienie czynu o charakterze terrorystycznym odsiadyuje ponad 7000 obywateli, to samo zdefiniowanie terroryzmu czy organizacji terrorystycznej nastąpiło dopiero w 2011 roku, kiedy to 29 października Ogólnochińskie Zgromadzenie Przedstawicieli Ludowych (OChPL) wydało Decyzję w sprawie Wzmocnienia Działań Antyterrorystycznych². Decyzja ta zawarła również samą definicję działalności terrorystycznej, organizacji terrorystycznej, terrorysty. Ponadto zawarto w niej również procedurę, według której należy postępować w celu wpisania organizacji na listę organizacji terrorystycznych³.

Zgodnie z tą decyzją *działalnością terrorystyczną* jest działalność, która silnie zagraża społeczeństwu, ma na celu tworzenie poczucia terroru w społeczeństwie, zagraża bezpieczeństwu publicznemu, grozi organom państwowym lub organizacjom międzynarodowym poprzez użycie przemocy, sabotaż, onieśmielenie oraz inne metody, których celem jest spowodowanie ludzkich ofiar, uszkodzenie lub stratę mienia, uszkodzenie infrastruktury, wprowadzenie chaosu w porządku publicznym, jak również finansowanie lub wspomaganie w jakiegokolwiek formie takiej działalności. Z kolei *organizacja terrorystyczna*, to organizacja zbrodnicza, która została założona w celu prowadzenia działalności terrorystycznej, natomiast sam *terrorysta* jest osobą, która organizuje, planuje lub prowadzi działalność terrorystyczną, lub też jest tylko członkiem organizacji terrorystycznej⁴.

2. TERRORYZM W CHIŃSKIEJ REPUBLICIE LUDOWEJ – KONTEKST KULTUROWY

Kontekst kulturowy i historyczny w omawianiu zjawiska terroryzmu w Chinach jest niezwykle ważny i konieczny do zrozumienia sposobu interpretowania niektórych zachowań, które w kulturze europejskiej nie zostałyby przypisane do katalogu czynów o charakterze terrorystycznym, jednak za takie są uznawane w Chińskiej Republice Ludowej.

² Pełna wersja decyzji (*Quánguó rénmin dàibiào dàhui chángwù wěiyuánhùi guānyú jiāqiáng fǎn kǒngbù gōngzuò yǒuguān wèntí de juédìng*) dostępna jest pod następującym adresem http://news.xinhuanet.com/politics/2011-10/29/c_111132865.htm, dostęp z dnia: 1.05.2013r.

³ L. Zhang, *China: Legal Definition of Terrorist Activities Clarified*, Library of Congress, http://www.loc.gov/lawweb/servlet/lloc_news?disp3_1205402874_text, dostęp z dnia: 1.05.2013r.; więcej na ten temat: BBC News Asia – Pacific, *China draft bill defines terrorism amid 'real threat'*, <http://www.bbc.co.uk/news/world-asia-pacific-15444081>, dostęp z dnia: 1.05.2013r. oraz A. Krishnan, *Concern as China mulls over anti – terrorism law*, The Hindu, <http://www.thehindu.com/news/international/article2571362.ece>, dostęp z dnia: 1.05.2013r.

⁴ *Ibidem*.

W Cesarstwie Chińskim przestępstwa polityczne były odbierane jako przemoc wobec cesarza i jego władzy. Działania takie były odbierane jako szkodliwe, jeżeli wywoływały lęk i powodowały „chaos”⁵, ponadto były sprzeczne z istniejącym porządkiem, a także wyzywały podstawy konfucjanizmu – według którego wprowadzanie „chaosu” było sprzeczne z istniejącym porządkiem społecznym, zwłaszcza wobec *xiao* – więzi rodzinnych opartych na miłości synowskiej, która powinna być swoistym dopełnieniem dla suchej i sztywnej hierarchii, opartej na zasadach posłuszeństwa. Zarówno miłość synowska, jak i więzi posłuszeństwa w filozofii społecznej były ekstrapolowane na stosunki: ludność – cesarz. Cesarz występował w roli ojca „wielkiej rodziny, jaką stanowili wszyscy mieszkańcy jego państwa”⁶.

Zarówno za czasów Cesarstwa Chińskiego, jak i współcześnie obawa władz przed zamętem i „chaosem” społecznym była niezwykle skuteczna, jako podstawa i czynnik mobilizujący dla powstania woli politycznej nakierowanej na zwalczenie potencjalnej groźby. Od niedawna istnieje w prawie chińskim definicja terroryzmu – jak widać w dalszej części pracy, jest ona szeroka i pozostawia duże pole manewru w interpretacji⁷.

3. CHARAKTERYSTYKA TERRORYZMU W CHIŃSKIEJ REPUBLICE LUDOWEJ

Od ogłoszenia niepodległości przez Chińską Republikę Ludową, aż do chwili obecnej, podejście chińskich władz do zjawiska terroryzmu, zwłaszcza w odniesieniu do terroryzmu międzynarodowego, uległo znacznej zmianie.

Do lat 90-tych XX wieku Chińska Republika Ludowa niejednokrotnie wspierała liczne ugrupowania – głównie lewackie, bojówki, partyzantki, etc., które były uznawane za organizacje terrorystyczne. W okresie 1949 – 1990 szacuje się, że ChRL dostarczała broń do co najmniej 29 ugrupowań, działających na obszarze 40 państw. Do ugrupowań tych należały między innymi takie organizacje, jak: Front Wyzwolenia Mozambiku, Narodowy Związek na rzecz Całkowitego Wyzwolenia Angoli, ZANU – ZANLA (partyzanckie ramię Afrykańskiego Narodowego Związku Zimbabwe), Pathet Lao, Komunistom Białej Flagi, a także licznym organizacjom o wydźwięku antyimperialnym i antykapitalistycznym, działającym na obszarze Afryki i Azji⁸. Kiedy na początku lat 70. Chińska Republika Ludowa zaczęła zawierać liczne kontakty dyplomatyczne, a także wzmacniała swoją obecność na arenie międzynarodowej, zaczęto stopniowo odchodzić od polityki wspierania partyzantek i bojówek w innych krajach, jednak większą

⁵ Wyjątkiem jest tutaj jedynie legalny opór wobec władcy, który utracił tzw. Mandat Nieba zezwalający mu na sprawowanie władzy w państwie, kiedy to pojawiały się znaki, że cesarz stracił poparcie Niebios, takie jak klęski żywiołowe, liczne niepowodzenia militarne, etc. lud mógł wystąpić przeciwko władcy i obalić go – więcej na temat chińskiej filozofii społecznej i politycznej patrz: Youlan F., *Krótką historia filozofii chińskiej*, Warszawa 2001, oraz Olszewski W., *Chiny. Zarys kultury*, Poznań 2003, czy Pimpaneau J., *Chiny. Kultura i tradycje*, Warszawa 2001.

⁶ D. Jarema, *Wpływ konfucjanizmu na system społeczny i polityczny w Chinach*, [w:] Acta Erasmiana IV. Prace z teorii i historii prawa oraz administracji publicznej, red. P. Szymaniec i M. Sadowski, Wrocław 2012, <http://www.bibliotekacyfrowa.pl/Content/40335/001.pdf>, dostęp z dnia: 1.05.2013r.

⁷ Zagrożenie „luźną” interpretacją zapisów prawnych definiujących czyn terrorystyczny podkreślają zwłaszcza zachodnie media oraz organizacje broniące praw człowieka, jak np. Amnesty International, która podkreśla, że może ona również objąć swoim zasięgiem grupy dysydentów politycznych, które nie dokonują aktów przemocy, ale w swojej retoryce wypowiadają się przeciwko istniejącemu porządkowi politycznemu.

⁸ B. Gill, *China's Evolving Approach To Counterterrorism*, Center for Strategic & International Studies, 2005, <http://csis.org/press/csis-in-the-news/chinas-evolving-approach-counterterrorism>, dostęp z dnia: 1.05.2013r.

zmianę przyniosło dopiero dojście do władzy Denga Xiaopinga – który w latach 80. przedłożył interes polityczny interesom i potrzebom ekonomicznym Chin.

Drugim punktem zwrotnym w polityce wobec ugrupowań terrorystycznych poza granicami Chin, było przystąpienie Chin do Szanghajskiej Organizacji Współpracy (jednym z głównych celów tej organizacji jest walka z tzw. „trzema diabłami” – separatyzmem, terroryzmem i fundamentalizmem). Od zamachów w 2001 roku walka z terroryzmem jest jednym z kluczowych haseł dyplomacji, prowadzonej przez Pekin i wielokrotnie przewija się w wypowiedziach przedstawicieli ChRL w różnych gremiach i na forach międzynarodowych (jak chociażby ONZ, ASEM).

4. UWARUNKOWANIA TERRORYZMU WE WSPÓŁCZESNYCH CHINACH

Terroryzm w Chinach nie ma dobrych warunków do rozwoju (choć obecnie następuje jednocześnie natężenie w ilości popełniania czynów o charakterze terrorystycznym i zaostrzenie polityki władz w zwalczaniu terroryzmu). S. Odgen⁹ stwierdza nawet, że terroryzm w Chinach ma charakter ograniczony (zwłaszcza jeżeli porówna się to zjawisko do ataków IRA czy ETA w Europie). Na sytuację tę ma wpływ wiele faktów – przede wszystkim struktura etniczna Chin (92% obywateli ChRL to Hanowie, na pozostałe 8% składają się przedstawiciele ponad 50 różnych grup etnicznych – w Chinach określanym mianem narodowości). Z punktu widzenia prawa, przedstawiciele innych, niż Hanowie grup etnicznych, cieszą się licznymi przywilejami i mają możliwość kultywowania swojej kultury. W większości (ok. 75%) zamieszkują oni obszary, na których posiadają autonomię. Należy jednak pamiętać, iż do dnia dzisiejszego w Chinach egzekwowanie praw mniejszości etnicznych jest co najmniej trudne, zwłaszcza w pewnych regionach. Jednocześnie należy zauważyć, że przyczyn etnicznych doszukać się można w większości ataków terrorystycznych, jakie miały miejsce na terenie Chin po 1992 roku.

Głównymi grupami etnicznymi, będącymi w konfliktowych relacjach z Hanami są Ujgurzy, Zhangowie oraz Mongołowie i Tybetańczycy. Dążenia separatystyczne, także przejawiane w postaci aktów terroru, możemy spotkać głównie ze strony Ujgurów (Xinjiang) oraz Tybetańczyków (w Tybecie)¹⁰. W tym miejscu należy podkreślić fakt, że zarówno działania władz chińskich, jak i akty przemocy ze strony organizacji (głównie separatystycznych) wywodzących się z tych mniejszości, mają charakter wzajemnie napędzającego się cyklu przemocy i odpowiedzi na to (głównie w formie przemocy stosowanej przez państwo), co z kolei powoduje zaostrzenie się konfliktu.

Drugim ważnym podłożem działań terrorystycznych jest religia – dotyczy to głównie chińskich muzułmanów (Hui – to etnicznie Hanowie, jednakże wyznający Islam, od lat 80. są zaliczani do grona mniejszości etnicznych). Należy w tym miejscu podkreślić fakt, iż Hui w większości żyją rozproszeni na terytorium Chin, pod względem tożsamościowym uważają się zarówno za Chińczyków, jak i Muzułmanów i dość mocno odcinają się od ruchów separatystycznych Ujgurów. Oprócz wyznawców islamu, w Chinach można spotkać przedstawicieli chrześcijaństwa, buddyźmu, etc¹¹.

Kwestią wpływającą na stosunkowe ograniczenie występowania terroryzmu w Chinach, jest omawiany już częściowo czynnik kulturowy. Oprócz wspomnianych wcześniej uwarunkowań społecznych, wykształconych głównie pod wpływem konfucja-

⁹ S. Odgen, *Inoculation against Terrorism in China. What's the dosage?*, [w:] *Democratic Development and Political Terrorism: The Global Perspective*, red. W.J. Crotty, Northeastern University Press, Boston 2005, s. 231.

¹⁰ *Ibidem*, s. 231 – 236.

¹¹ *Ibidem*.

nizmu, należy w tym miejscu podkreślić dużą atrakcyjność kulturową Hanów (widać to było szczególnie wyraźnie w okresie panowania Mongołów w Chinach, kiedy to najeźdźcy zamiast narzucać własną kulturę dość szybko *zsinizowali* się). Czynnikiem kulturowym jako jedno ze źródeł terroryzmu jest w przypadku Chin dość ciekawą kwestią. Poczucie wyższości kulturowej Hanów powoduje u nich brak zagrożenia ich „chińskości”, co z kolei pozytywnie wpływa na ich kontakty z innymi narodowościami w ChRL (zmniejsza szansę występowania terronu Hanów przeciwko przedstawicielom mniejszości), z kolei w wyniku polityki władz (zwłaszcza w ciągu ostatnich trzydziestu lat) większość mniejszości etnicznych nie czuje zagrożenia wobec ich kultury, wyznania, etc., co z kolei powoduje mniejszą potrzebę oporu, czy też sprzeciwu i również ogranicza chęć podejmowania czynów terrorystycznych¹².

Ważną kwestią jest również relatywnie niski opór obywateli wobec władz państwowych, a co za tym idzie również stosunkowo rzadko występuje tu terroryzm o podłożu politycznym. Jest to uwarunkowane zarówno filozofią społeczną, jak i chociażby katalogiem wartości i zachowań pożądanych i wpajanych podczas procesu socjalizacji (np. brak stosowania przemocy przez obywateli, posłuszeństwo, podporządkowanie dobru społecznemu, niejednokrotnie kosztem jednostki, etc.)

5. GŁÓWNE ORGANIZACJE TERRORYSTYCZNE DZIAŁAJĄCE W CHIŃSKIEJ REPUBLICIE LUDOWEJ

W 2003 roku Ministerstwo Bezpieczeństwa Publicznego opublikowało listę zawierającą cztery organizacje, uznane przez władze chińskie za organizacje terrorystyczne oraz 11 osób – terrorystów¹³. Zhao Yongchen – zastępca dyrektora Departamentu ds. Antyterroryzmu podczas konferencji prasowej towarzyszącej opublikowaniu listy podkreślał, że została ona utworzona w oparciu o akty prawa międzynarodowego i wewnętrzne, zajmującego się kwestiami zwalczania terroryzmu. W swojej wypowiedzi wezwał społeczność międzynarodową do zakazania działalności tych organizacji, zaprzestania poparcia i wspierania ich finansowo, ponadto wezwał również rządy innych państw do ewentualnego aresztowania 11 wymienionych z nazwisk terrorystów i przekazania ich ChRL w celu postawienia ich przed sądem.

Organizacje uznane za organizacje terrorystyczne¹⁴:

- **ETIM**¹⁵ – Ruch Islamski Wschodniego Turkistanu, - jest jedną z organizacji separatystycznych dążących do niepodległości Xinjiangu – tzw. Wschodniego Turkistanu. Najprawdopodobniej w latach 1990 – 2001 ETIM odpowiedzialne było za dokonanie ponad 200 zamachów terrorystycznych, w efekcie których zginęło łącznie 162 osoby i ponad 400 zostało rannych. Za organizację terrorystyczną jest również uważany przez ONZ, Unię Europejską, USA, rządy Kazachstanu, Kirgistanu i Afganistanu.

¹² *Ibidem*, s. 238 -239.

¹³ The People Daily, *China issues list of terrorists and organizations*, http://english.peopledaily.com.cn/200312/15/eng20031215_130432.shtml, dostęp z dnia: 1.05.2013r. Należy zauważyć w tym miejscu, że lista ta dotyczy tylko organizacji i osób powiązanych z działaniami separatystycznymi podejmowanymi przez Ujgurów w Xinjiangu.

¹⁴ *Ibidem*. Ponadto na liście tej znalazły się nazwiska 11 terrorystów powiązanych z tymi organizacjami: Hasana Mahsuma, Muhanmetemina Hazreta, Dolquna Isa, Abudujeliego Kalakasha, Abudukadira Yapuquana, Abudumijita Muhammatkelima, Abudula Kariaji, Abulimita Turxun, Huadaberdiego Haxerbika, Yasena Muhammata i Atahana Abuduhaniego.

¹⁵ Więcej na temat patrz: J. Todd Reed, Diana Raschke, *The ETIM: China's Islamic Militants and the Global Terrorist Threat*, Wydawnictwo Praeger, 2010.

- **ETLO** – Organizacja Wyzwolenia Wschodniego Turkistanu – jest kolejną organizacją separatystyczną, której celem jest uzyskanie niepodległości przez Wschodni Turkistan. Najprawdopodobniej jest ona powiązana z ETIM. Najprawdopodobniej organizacja ta jest odpowiedzialna za przeprowadzenie kilku zamachów w Azji Centralnej i w Chinach (m.in. zabójstwo Pierwszego Sekretarza Ambasady ChRL w Kirgistanie). Organizacja ta jest uznana za organizację terrorystyczną również przez rządy Kazachstanu i Kirgistanu¹⁶.
- **WUC**¹⁷ - Światowy Kongres Ujgurów – jest to organizacja, do której celów należy reprezentowanie interesów wszystkich Ujgurów, zamieszkałych w Xinjiangu. Posiada ona liczne siedziby poza granicami Chin, m.in. w Amsterdamie, Monachium, Nowym Jorku. Sama organizacja opisuje siebie jako pokojowy ruch, sprzeciwiający się chińskiej okupacji Xinjiangu, jednak przez władze ChRL jest uznana za organizację terrorystyczną, której zarzuca się działania o charakterze separatystycznym oraz ekstremizm religijny.
- **ETIC** - Centrum Informacji Wschodniego Turkistanu – jest to organizacja terrorystyczna założona w 1996 roku w Monachium. Według władz chińskich organizacja ta ma charakter separatystyczny oraz odpowiada za szerzenie ekstremizmu religijnego, szczególnie w Internecie¹⁸.

6. ZAMACHY TERRORYSTYCZNE

Ataki terrorystyczne w Chińskiej Republice Ludowej najczęściej przybierają formę ataków bombowych, dość powszechne są również rozruchy społeczne (jako zakłócenie porządku publicznego, poczucia bezpieczeństwa obywateli, a także skutkujące w licznych ofiarach, zarówno wśród ludzi, jak i w mieniu – są one niekiedy uznawane przez władze za akty terroru, zwłaszcza, gdy mają miejsce w Xinjiangu lub Tybecie). Większość spośród aktów terrorystycznych zaszło na terenie Tybetu lub Xinjiangu¹⁹.

Wybrane zamachy terrorystyczne w ChRL po roku 1990:

- Luty 1992 roku – eksplozja dwóch autobusów w Urumqi (Xinjiang), w wyniku której śmierć poniosło 3 osoby, a 23 zostały ranne, ponadto według raportów rządowych w tym samym czasie udaremniono zamach w lokalnym kinie oraz budynku rządowym²⁰;
- Luty 1992 – wrzesień 1993 – seria zamachów bombowych w Yining, Urumqi i Kashagarze. Miały w miejsce w sklepach, centrach aktywności kulturowej i hotelach²¹;

¹⁶ National Consortium for the Study of Terrorism and Responses to Terrorism, *East Turkistan Liberation Organization*,

http://www.start.umd.edu/start/data_collections/tops/terrorist_organization_profile.asp?idniego wejś=3588, dostęp z dnia: 1.05.2013r.

¹⁷ Więcej na temat patrz: <http://www.uyghurcongress.org/en/>.

¹⁸ „East Turkistan” terrorist organisation, <http://en.showchina.org/Features/14/10/3/200907/t359219.htm>, dostęp z dnia: 1.05.2013r., oraz *Uighur Militants*, GlobalSecurity.org, <http://www.globalsecurity.org/military/world/para/uyghur.htm>, dostęp z dnia: 1.05.2013r.

¹⁹ Warto w tym miejscu zauważyć, że niektóre organizacje międzynarodowe, np. Amnesty International podaje w wątpliwość informacje publikowane przez władze chińskie, podkreślę ich nieobiektywność oraz ograniczony dostęp dla dziennikarzy do tych rejonów, więcej na temat patrz: Raport AI: *People's Republic of China. China's anti – terrorism legislation and repressions in the Xinjiang Uighur Autonomous Region*, <http://docs.uyghuramerican.org/AI-Antiterrorism.pdf>, dostęp z dnia: 1.05.2013r.

²⁰ J. Millward, *Violent Separatism in Xinjiang: A Critical Assessment*, w: *Foreign Studies 6*, East – West Center, 2004, s. 15, <http://www.eastwestcenter.org/fileadmin/stored/pdfs/PS006.pdf>, dostęp z dnia: 1.05.2013r.

²¹ *Ibidem*.

- Luty – kwiecień 1998 roku – seria sześciu eksplozji w obiektach przemysłowych i handlowych (luty i marzec). Natomiast miesiąc później - w mieszkaniach urzędników Komunistycznej Partii Chin²²;
- Marzec 2001 roku – 108 osób zostało zabitych w wyniku zamachu bombowego w Shijiangzhuang w Hubei, zamach został przypisany 41 – letniemu Jin Ruchao (jako potencjalna zemsta na byłej żonie)²³;
- Maj 2002 roku – Na Morzu Żółtym rozbił się samolot Chińskich Północnych Linii Lotniczych. W wyniku katastrofy zginęło 112 osób. Wypadek został spowodowany przez jednego z pasażerów, który podłożył ogień w kabinie²⁴.
- Luty 2003 - na Uniwersytecie w Pekinie doszło do dwóch eksplozji, w wyniku których obrażenia odniosło 9 osób. W związku z tym wydarzeniem został zatrzymany 27-letni rolnik z Fujianu, jednak do publicznej wiadomości nie został podany motyw zamachów²⁵;
- 2008 rok – przed Olimpiadą w Pekinie w wyniku zamachów bombowych dokonanych głównie w Xinjiangu łącznie zginęło 39 osób. Ataki te przypisuje się TIP (Turkistańska Partia Islamska)²⁶;
- Maj 2011 roku – eksplozje w Jiangxi²⁷.

7. DZIAŁANIA NA RZECZ WALKI Z TERRORYZMEM

Po eskalacji przemocy, jaka nastąpiła pod koniec lat 80. i na początku lat 90. w Xinjiangu i Tybecie, władze Chińskiej Republiki Ludowej wprowadziły wieloaspektowe podejście do zwalczania i zapobiegania terroryzmowi, a wraz z nim również separatyzmowi i fundamentalizmowi religijnemu (później znalazło to również oddźwięk w celach funkcjonowania Szanghajskiej Organizacji Współpracy).

By zapobiegać tym zjawiskom podjęto liczne działania, polegające przede wszystkim na²⁸:

- Rozwoju gospodarczym i inwestycjach zachęcających wzrost gospodarczy, rozwijających infrastrukturę, promujących turystykę regionów zamieszkałych przez mniejszości etniczne;
- Zachęcanie Hanów do osiedlania się w zachodnich rejonach Chin;
- Prowadzenie twardej polityki przeciwko organizacjom i osobom podejrzewanym o działalność terrorystyczną (szczególnie dotyczyło to Xinjiangu i Tybetu i polegało na zaostrzeniu środków prawnych, blokadzie regionu, etc).

Z kolei na poziomie współpracy międzynarodowej, Chiny podejmują działania zarówno na poziomie wielostronnym (np. na forum ONZ, ASEM), jak i w stosunkach dwu-

---

²² *Ibidem*, s. 18.

²³ BBC News, *China says 108 killed in blast*, <http://news.bbc.co.uk/2/hi/asia-pacific/1226222.stm>, dostęp z dnia: 1.05.2013r.

²⁴ *Terrorism and bombings in China*, <http://factsanddetails.com/>, dostęp z dnia: 1.05.2013r.

²⁵ *Ibidem*.

²⁶ *Ibidem*.

²⁷ *Ibidem*.

²⁸ C. Chung, *Confronting Terrorism and Other Evils in China: All Quiet on the Western Front?*, [w:] *China and Eurasia Forum Quarterly*, Tom IV, 2006, s. 75–87, http://www.silkroadstudies.org/new/docs/CEF/Quarterly/May_2006/Chung.pdf, dostęp z dnia: 1.05.2013r. Warty m zauważenia faktem jest to, iż o ile działania przyniosły zmniejszenie ilości zamachów bombowych itp., o tyle spowodowały wzrost ilości zamieszek pomiędzy przedstawicielami mniejszości i Hanami.

stronnych (dobrym przykładem jest współpraca pomiędzy Chinami i Stanami Zjednoczonymi)²⁹. Współpraca ta umocniła się po 11 września 2001 roku. Dużą rolę w chińskiej polityce antyterrorystycznej odgrywa współpraca w ramach SOW – jednym z przykładów działań podjętych w ramach tej współpracy są: współpraca dwustronna z Kirgistanem (w 2007 roku zaostrzono nadzór nad granicą z Tadżykistanem - obawa przed przemieszczaniem się przez nią terrorystów z Xinjiangu i z Azji Centralnej) oraz z Kazachstanem³⁰.

PODSUMOWANIE

W ciągu ostatnich 20 – 30 lat możemy zaobserwować w Chinach konsekwentne wprowadzanie i stopniowe poszerzanie polityki, związanej z zapobieganiem i zwalczaniem terroryzmu. Jest to powiązane z wieloma czynnikami, z których głównym była eskalacja przemocy w regionach autonomicznych ChRL, a także wydarzenia na arenie międzynarodowej.

Chiny, z państwa wspierającego ruchy lewackie i separatystyczne (zwłaszcza w Afryce), stały się jednym z głównych „ambasadorów” pokojowego rozwiązywania problemów z organizacjami terrorystycznymi, działającymi na arenie międzynarodowej (taka zmiana postawy wpisała się niemal doskonale z tzw. polityką harmonijnego świata – koncepcji przewodniej dyplomacji chińskiej od początku XXI wieku). Również w sferze stosunków wewnętrznych nastąpiły spore zmiany. Zaczęto wspierać ekonomicznie obszary zamieszkałe przez mniejszości etniczne, rozwijać infrastrukturę i turystykę, co bezpośrednio przełożyło się na poprawę warunków bytowych tamtejszej ludności. Jednocześnie wprowadzono poprawki do aktów prawnych uściślających pojęcia organizacji terrorystycznej, terrorysty, aktu terrorystycznego. Zmieniono również zapisy Kodeksu Karnego. Należy w tym miejscu również zaznaczyć kilka kwestii negatywnych, takich jak: niemal stały brak porozumienia z Ujgurami i Tybetańczykami, nadużywanie przez władze terroryzmu, rozumianego jako kategoria prawna (rozszerzanie jej o działalność dysydentów politycznych, czy po prostu organizacji nie mających poparcia władz). Ponadto problem terroryzmu w Chinach jest trudny do oceny, chociażby z racji olbrzymich różnic kulturowych, a co za tym idzie, również całkowicie innego kontekstu, w jakim należy odczytywać niektóre wydarzenia.

BIBLIOGRAFIA

1. „East Turkistan” terrorist organization.
2. BBC News Asia – Pacific, *China draft bill defines terrorism amid 'real threat'*.
3. BBC News, *China's Xinjiang hit by deadly clashes*.
4. Chung C., *Confronting Terrorism and Other Evils in China: All Quiet on the Western Front?*, w: *China and Eurasia Forum Quarterly*, Tom IV, 2006, s. 75–87.
5. Gill B., *China's Evolving Approach To Counterterrorism*, Center for Strategic & International Studies, 2005, <http://csis.org/press/csis-in-the-news/chinas-evolving-approach-counterterrorism>.
6. *China's anti-terrorism legislation and repression in the Xinjiang Uighur*, <http://docs.uyghuramerican.org/AI-Antiterrorism.pdf>.
7. "East Turkistan" terrorist organizations, <http://en.showchina.org/Features/14/10/3/200907/t359219.htm>.

²⁹ Więcej na ten temat patrz: S.A. Kan, *U.S. – China Counterterrorism Cooperation: Issues for U.S. Policy*, Congressional Research Service, 2010, <http://www.fas.org/sgp/crs/terror/RL33001.pdf>, dostęp z dnia: 1.05.2013r.

³⁰ Więcej na ten temat patrz: *Fighting three Evils*, <http://infoshos.ru/en/?idn=7678>, dostęp z dnia: 05.2013r.

8. *China issues list of terrorists and organizations*,
http://english.peopledaily.com.cn/200312/15/eng20031215_130432.shtml.
9. <http://factsanddetails.com/>.
10. *China says 108 killed in blasts*, <http://news.bbc.co.uk/2/hi/asia-pacific/1226222.stm>.
11. Millward J., *Violent Separatism in Xinjiang: A Critical Assessment*,
<http://www.eastwestcenter.org/fileadmin/stored/pdfs/PS006.pdf>.
12. Kan S., U.S.-*China Counterterrorism Cooperation: Issues for U.S. Policy*,
<http://www.fas.org/sgp/crs/terror/RL33001.pdf>.
13. *China: Legal Definition of Terrorist Activities Clarified*,
http://www.loc.gov/lawweb/servlet/lloc_news?disp3_1205402874_text.
14. *Confronting Terrorism and Other Evils in China: All Quiet on the Western Front*
http://www.silkroadstudies.org/new/docs/CEF/Quarterly/May_2006/Chung.pdf.
15. *Concern as China mulls over anti-terror laws*,
<http://www.thehindu.com/news/international/article2571362.ece>.
16. Kan S.A., U.S. – *China Counterterrorism Cooperation: Issues for U.S. Policy*, Congressional Research Service, 2010.
17. Krishnan A., *Concern as China mulls over anti – terrorism law*, The Hindu.
18. Millward J., *Violent Separatism in Xinjiang: A Critical Assessment*, w: *Foreign Studies* 6, East – West Center, 2004, s. 15.
19. National Consortium for the Study of Terrorism and Responses to Terrorism, *East Turkestan Liberation Organization*.
http://www.start.umd.edu/start/data_collections/tops/terrorist_organization_profile.asp?id_niego_wejś=3588.
20. Odgen S., *Inoculation against Terrorism in China. What's the dosage?*, w: *Democratic Development and Political Terrorism: The Global Perspective*, red. W.J. Crotty, Northeastern University Press, Boston 2005.
21. Todd Reed J., Raschke Diana, *The ETIM: China's Islamic Militants and the Global Terrorist Threat*, Wydawnictwo Praeger, 2010.
22. *Uighur Militants*, GlobalSecurity.org.
23. WUC: <http://www.uyghurcongress.org/en/>.
24. Youlan F., *Krótką historia filozofii chińskiej*, PWN, Warszawa 2001.